

Fundacja Rozwoju
Demokracji Lokalnej

FRDL w działaniu

Misją FRDL jest działanie na rzecz sprawności i efektywności funkcjonowania administracji samorządowej, wspieranie decentralizacji władzy publicznej, wzmacnianie poczucia sprawstwa wśród obywateli, budowanie lokalnego kapitału społecznego w Polsce oraz popularyzacja polskich doświadczeń transformacji ustrojowej w innych krajach.

Szanowni Państwo,

Przedstawiamy skrót kolejnego rocznego *Sprawozdania z działalności* naszej Fundacji w chwili dla nas szczególnie. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej powstała w dniu 18 września 1989 roku. Działo się to w odrodzonym Senacie, niemal bezpośrednio po wyborach pamiętnego 4 czerwca tego roku. Wszyscy założyciele – Jerzy Regulski, Aleksander Paszyński, Walerian Pańko, Andrzej Celiński i niżej podpisany – byli członkami Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego. Uważaliśmy, że proces transformacji ustrojowej Polski należy rozpocząć od zbudowania całkowicie na nowo solidnego fundamentu państwa. Cała nasza wielowiekowa tradycja, a także doświadczenie cywilizacji zachodniej, nigdy nie pozostawiały wątpliwości: tym fundamentem musi być samorząd terytorialny.

Byliśmy twórcami samorządowej Polski gminnej w 1990 r., (a niektórzy z nas kontynuowali to dzieło także w wymiarze powiatowym i wojewódzkim). Byliśmy wszyscy na początku tej drogi senatorami bądź posłami, przekonani, że możemy w tamtych warunkach sporo na tym polu zdziałać, ale na szczęście nie straciliśmy na tyle rozsądku, by wierzyć, że czas ten będzie trwał nieskończenie. Stąd pomysł prof. Jerzego Regulskiego, by niejako równolegle podjąć działalność pozarządową w formie fundacji. Ta forma działalności społecznej też wówczas dopiero raczkowała.

Pracowaliśmy więc od początku dwutorowo: pełniąc najważniejsze dla budowy samorządu stanowiska parlamentarne i rządowe, a jednocześnie tworzyliśmy również od zera instytucję, której zadaniem było wspieranie siłami społecznymi przedsięwzięcia podejmowanego przez państwo. Z łezką w oku wspominamy po trzydziestu już niemal latach co było kapitałem założycielskim naszej Fundacji – dobrze pamiętamy, że rozpoczęliśmy od 100 dolarów подарowanych przez Panią Annę Trzeciakovską, żonę naszego senackiego kolegi, profesora Witolda Trzeciakovskiego – i niech to będzie pamiętane w naszej Fundacji po wsze czasy.

Byliśmy też od początku zdania, że musimy udzielać się w skali całego kraju, tak by można było na gorąco dzielić się jak najszerszej doświadczeniami zdobywanymi wtedy nieomal z dnia na dzień. Tworzyliśmy wyższe uczelnie (cztery), by kształcić na najwyższym poziomie kadry dla samorządu, ale solą naszej organizacji były zawsze i są liczne ośrodki terenowe, angażujące się w liczne przedsięwzięcia na rzecz demokracji lokalnej. Przeszkoliliśmy w nich (także w Warszawie) ponad 1 milion 700 tysięcy osób, prowadzimy niezliczone projekty, zlecane nam także przez administrację rządową, wspieramy bezpośrednio polityków lokalnych i urzędników poprzez wyspecjalizowane fora szkoleniowo-dyskusyjne, które są naszym wynalazkiem, organizujemy liczne ogólnopolskie kongresy samorządowe, prowadzimy liczne wydawnictwa i unikalne badania naukowe.

Współpracując z wieloma instytucjami europejskimi, a przede wszystkim z Radą Europy, dla której samorząd terytorialny jest oczkiem w głowie – chętnie dzielimy się naszym dorobkiem poza granicami – szczególnie na wschodzie i południu Europy, ale od lat zapuszczamy się też w bardzo odległe od Polski miejsca. Potrzebowano nas w Tunezji, w wielu państwach azjatyckich, a ostatnio nawet w Hondurasie.

Chcemy podsumować naszą trzydziestoletnią działalność w dniach zbliżającego się wrześniowego jubileuszu. Będziemy się starać, by nie przeszedł on niepostrzeżenie, a zachęcając do lektury tegorocznego sprawozdania, prosimy już teraz pamiętać o nas po wakacjach.

Po latach z satysfakcją możemy zacytować słowa premiera Marka Belki: *Decentralizacja państwa okazała się niezaprzeczalnym sukcesem. Znacząco poprawił się poziom usług społecznych, umocnił się pluralizm polityczny. Niebłahą konsekwencją decentralizacji państwa było także bardzo dobre wykorzystanie funduszy europejskich po przystąpieniu kraju do UE w roku 2004. Można zaryzykować twierdzenie, że reforma ta najgłębiej zmieniła ekonomiczno-społeczny obraz Polski* (M. Belka, *Transformacja – blaski i cienie*, (w:) *Polska. Eseje o stuleciu*, s. 124).

Jerzy Stępień
Przewodniczący
Rady Fundatorów FRDL

O Fundacji

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej to obecnie największa w Polsce organizacja pozarządowa szkoląca kadry samorządowe, doradzająca w zakresie rozwoju społeczności lokalnych, realizująca partnerskie, polskie i międzynarodowe projekty rozwojowe w obszarze decentralizacji władzy publicznej, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i wspierania samorządności.

Przez 30 lat swojej działalności Fundacja, za pośrednictwem ośrodków regionalnych, podejmowała szeroko zakrojone, różnorodne aktywności budujące polską samorządność lokalną i wspierała procesy decentralizacyjne w innych krajach. Dzięki temu stała się ważnym partnerem władz lokalnych, regionalnych i krajowych, organizacji pozarządowych oraz instytucji międzynarodowych.

W DZIAŁANIACH NA RZECZ DEMOKRACJI I SAMORZĄDNOŚCI FUNDACJA KIERUJE SIĘ NASTĘPUJĄCYMI ZASADAMI:

NIEPARTYJNOŚĆ Fundacja dąży do współpracy ze wszystkimi samorządowymi organizacjami lokalnymi, bez względu na ich profil polityczny.

NIEZALEŻNOŚĆ Korzystając w swojej działalności ze środków różnych organizacji oraz agencji krajowych i zagranicznych Fundacja pozostaje niezależna od wszelkich nacisków, zachowując autonomię w realizacji swojej misji i programów.

NIEKOMERCYJNOŚĆ FRDL nie jest organizacją nastawioną na zysk. Choć pobiera opłaty za część realizowanych usług o ich wysokość jest ustalana na poziomie odzyskania kosztów, w sytuacji kiedy nie mogą one być pokryte przez żadnego sponsora.

POMOCNICZOŚĆ Realizując swoje cele statutowe, Fundacja nie stara się zastąpić samorządów i innych organizacji w realizowanych przez nie zadaniach. Dąży natomiast do wzmocnienia ich potencjału i inspirowania do rozwoju działalności.

PRZEJRZYSTOŚĆ Jako organizacja realizująca cele publiczne i korzystająca w tych działaniach ze środków pomocowych, Fundacja jest otwarta na wymogi wszelkich zewnętrznych kontroli. Fundacja systematycznie poddaje się badaniom finansowym prowadzonym przez przedstawicieli ważniejszych sponsorów oraz podlega wszelkim krajowym wymogom kontroli finansowej.

Cztery dziedziny, w których FRDL prowadzi działania na rzecz rozwoju samorządności lokalnej, to:

- ▶ fora samorządowe wspierające integrację środowiska i rzecznictwo;
- ▶ szkolenia i rozwój kadr samorządowych;
- ▶ projekty lokalne, regionalne, krajowe i międzynarodowe;
- ▶ badania, analizy i doradztwo.

Zespół FRDL

Fora Samorządowe: integracja środowiska i rzecznictwo

Fora samorządowe są jednym z kluczowych elementów **konsolidacji** kadr samorządowych. Służą **poszerzeniu wiedzy, wymianie doświadczeń i wypracowywaniu efektywnych narzędzi zarządzania lokalnego**.

Przy regionalnych ośrodkach FRDL w 2018 roku funkcjonowało 80 forów grupujących 22 środowiska zawodowe, a liczba aktywnych członków działających forów wynosiła prawie 4 000 osób.

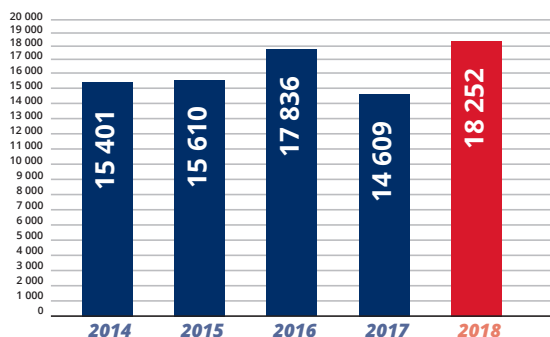
Sposób działania forów samorządowych jest zróżnicowany, uzależniony od uwarunkowań regionalnych. Najczęściej członkowie forów spotykają się raz w miesiącu. W trakcie tych spotkań omawiane są tematy dotyczące aktualnych problemów i wyzwań związanych z realizacją zadań samorządowych. W wielu regionach spotkania mają także charakter dwu lub trzydniowych zjazdów merytoryczno-integracyjnych.

W 2018 roku, w ramach działalności forów regionalnych w całym kraju, zorganizowanych zostało 500 różnych spotkań, na których obecnych było ponad 18 tysięcy osób. W jednym spotkaniu uczestniczyło średnio 36 osób. Najwięcej spotkań zostało zorganizowanych przez ośrodki regionalne:

- ▶ w Krakowie (198 spotkań, 8758 uczestników);
- ▶ w Rzeszowie (73 spotkania, 2090 uczestników);
- ▶ w Katowicach (46 spotkań, 1317 uczestników).

Dużą aktywnością w organizowaniu spotkań w ramach Forum wykazały się także ośrodki regionalne w Gdańsku (32 spotkania, 1 414 uczestników), Kielcach (28 spotkań, 1 158 uczestników) i Warszawie (36 spotkań i 1 412 uczestników).

Fora samorządowe – liczba uczestników spotkań w latach 2014-2018

W 2018 roku w ramach działalności forów zorganizowane zostały dwa **kongresy** o zasięgu krajowym:

- ▶ **III Krajowy Kongres Sekretarzy** odbył się w maju 2018 roku w Gdyni. Uczestniczyło w nim blisko 250 sekretarzy jednostek samorządu terytorialnego z całego kraju. Po raz pierwszy Kongres organizowany był przy współdziałaniu Krajowej Rady Forów Sekretarzy JST. Kolejny Krajowy Kongres Sekretarzy zaplanowany został w dniach 19-20 września 2019 roku w Warszawie.
- ▶ W czerwcu 2018 roku zorganizowany został **I Krajowy Kongres Forów Skarbników** w Jachrance, na którym obecnych było 340 osób, w tym około 300 skarbników JST, goście specjaliści oraz przedstawiciele regionalnych izb obrachunkowych, z Grażyną Wróblewską, przewodniczącą Krajowego RIO, na czele. Podczas Kongresu powstała oddolna inicjatywa powołania Krajowej Reprezentacji Skarbników w oparciu o regionalne fora, działające w poszczególnych województwach.

Krajowe Rady Forów

W 2018 roku dwa najliczniejsze fora – sekretarzy i skarbników – zainicjowały działalność ponadregionalną, powołując swoje przedstawicielstwa na poziomie kraju. W lutym powstała **Krajowa Rada Forów Sekretarzy JST**, a w listopadzie sformalizowała swoją działalność **Krajowa Rada Forów Skarbników JST**.

Obie rady powołane zostały w celu reprezentowania środowiska sekretarzy i skarbników JST na poziomie krajowym i międzynarodowym, zabierania głosu w istotnych dla samorządu sprawach, koordynacji konsultacji wewnątrz środowiska sekretarzy i skarbników JST, organizacji wspólnych ogólnopolskich i makroregionalnych wydarzeń i inicjatyw, podejmowania działań na rzecz wzmocnienia kompetencji sekretarzy i skarbników oraz potencjału organizacyjnego JST.

Szkolenia i rozwój kadr samorządowych

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej jest obecnie najbardziej znaczącą w skali kraju organizacją pozarządową szkolącą kadry samorządowe.

Wśród najważniejszych obszarów tematycznych szkoleń organizowanych w 2018 roku wymienić należy: finanse publiczne i podatki, prawo administracyjne, oświatę, ochronę środowiska i gospodarkę komunalną, ochronę danych osobowych oraz zamówienia publiczne.

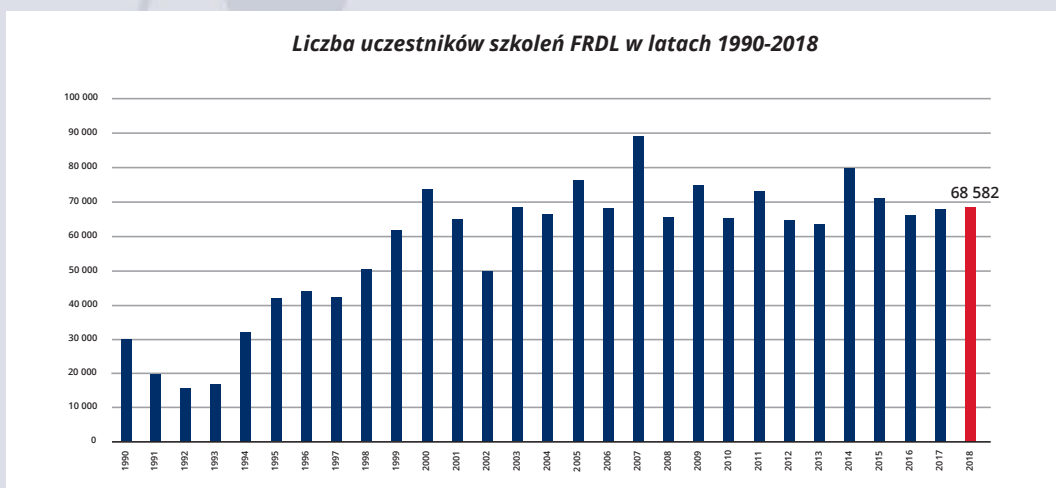
Fundacja dba o wysoki poziom merytoryczny oferowanych szkoleń. W całej sieci FRDL od 2003 roku obowiązuje jednolity standard jakości usług edukacyjnych, stale monitorowany zarówno pod względem zawartości tematycznej oferty, metod przekazywania wiedzy, jakości materiałów, jak i sposobu samej organizacji sesji szkoleniowych.

Od 1990 roku FRDL przeszkoliła blisko **1 700 000 osób** podczas **84 000 szkoleń**.

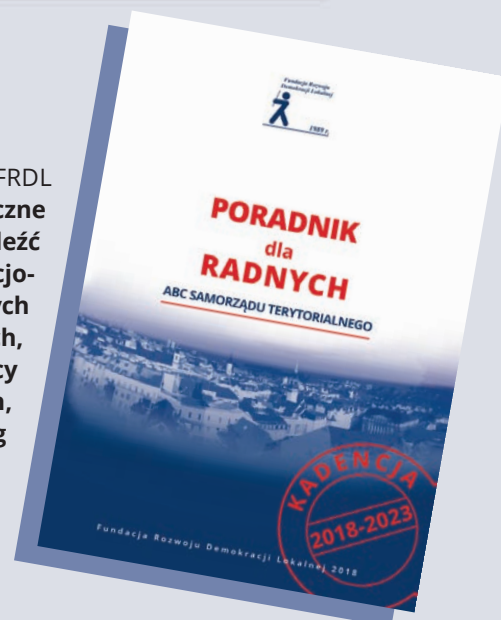
W 2018 roku w **4 060** szkoleniach zrealizowanych przez FRDL udział wzięło **68 582** osób, co przełożyło się na **88 250** osobodni szkoleniowych.

Szkolenia realizowane przez FRDL podzielić można na cztery grupy: **otwarte, zlecone**, w ramach realizowanych **projektów** oraz organizowane w ramach **forów** specjalistów samorządowych.

Wśród szkoleń zrealizowanych przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej w 2018 roku największą część stanowiły szkolenia otwarte. W związku ze skutecznym wnioskowaniem o dotacje projektowe w programach regionalnych i ogólnokrajowych oraz z wejściem kolejnej perspektywy finansowej środków europejskich od 2017 roku znacznie wzrosła liczba szkoleń projektowych.

Nowa kadencja samorządu 2018–2023 była okazją do wydania przez FRDL **Poradnika dla Radnych**. Czwarte wydanie tej publikacji zawiera **praktyczne informacje ułatwiające codzienną pracę radnych**. Można w niej znaleźć **teksty dotyczące organizacji pracy rad (sejmików), sposobów funkcjonowania nadzoru nad działaniami samorządu, procedur dotyczących pracy radnego, technik prawodawczych, finansów samorządowych, organizacji współpracy z mieszkańcami, kształtowania współpracy międzygminnej, zasad i możliwości korzystania z funduszy unijnych, gospodarki komunalnej, planowania rozwoju lokalnego, jakości usług publicznych, czy etyki**.

12 miesięcy szkoleń

Zachodniopomorskie

Chcielibyśmy podkreślić, że szkolenie zostało zrealizowane znakomicie (...). Polecamy FRDL CS jako solidnego partnera, realizującego usługi szkoleniowe na bardzo wysokim poziomie i w umiarkowanej cenie.

Urząd Miejski w Drawnie, szkolenie z ochrony danych osobowych, **czerwiec** 2018 r.

Wielkopolskie

Realizacja szkolenia przebiegła prawidłowo. Usługa została zrealizowana w sposób należyty.

Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu, szkolenie nt. nowelizacji ustawy o ochronie praw lokatorów, **październik** 2018 r.

Lubuskie

Po raz kolejny współpracę z Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej OR w Zielonej Górze oceniamy pozytywnie i polecamy jako solidną i wiarygodną instytucję.

NFZ Lubuski Oddział Wojewódzki w Zielonej Górze, warsztaty ochrony danych osobowych, zarządzania i umiejętności pracy w zespole, **maj** 2018 r.

Kujawsko-Pomorskie

Rekomendujemy FRDL jako wiarygodnego i rzetelnego partnera świadczącego usługi na wysokim poziomie, godnego polecenia realizatora szkoleń.

Urząd Gminy Rogowo, szkolenie z funduszu sołeckiego, **maj** 2018 r.

Pomorskie

Prowadzący zajęcia potrafił w sposób interesujący i klarowny przekazać posiadaną wiedzę, reprezentując wysoki poziom przygotowania merytorycznego popartego własnym doświadczeniem...

Urząd Miasta Gdańsk, szkolenie z komunikacji w zespole, **lipiec** 2018 r.

Dolnośląskie

Biorąc pod uwagę dotychczasową współpracę możemy poświadczyć wysoki poziom usług oferowanych przez FRDL OKST im. W. Pańki.

Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, szkolenie z postępowania administracyjnego, **kwiecień** 2018 r.

Opolskie

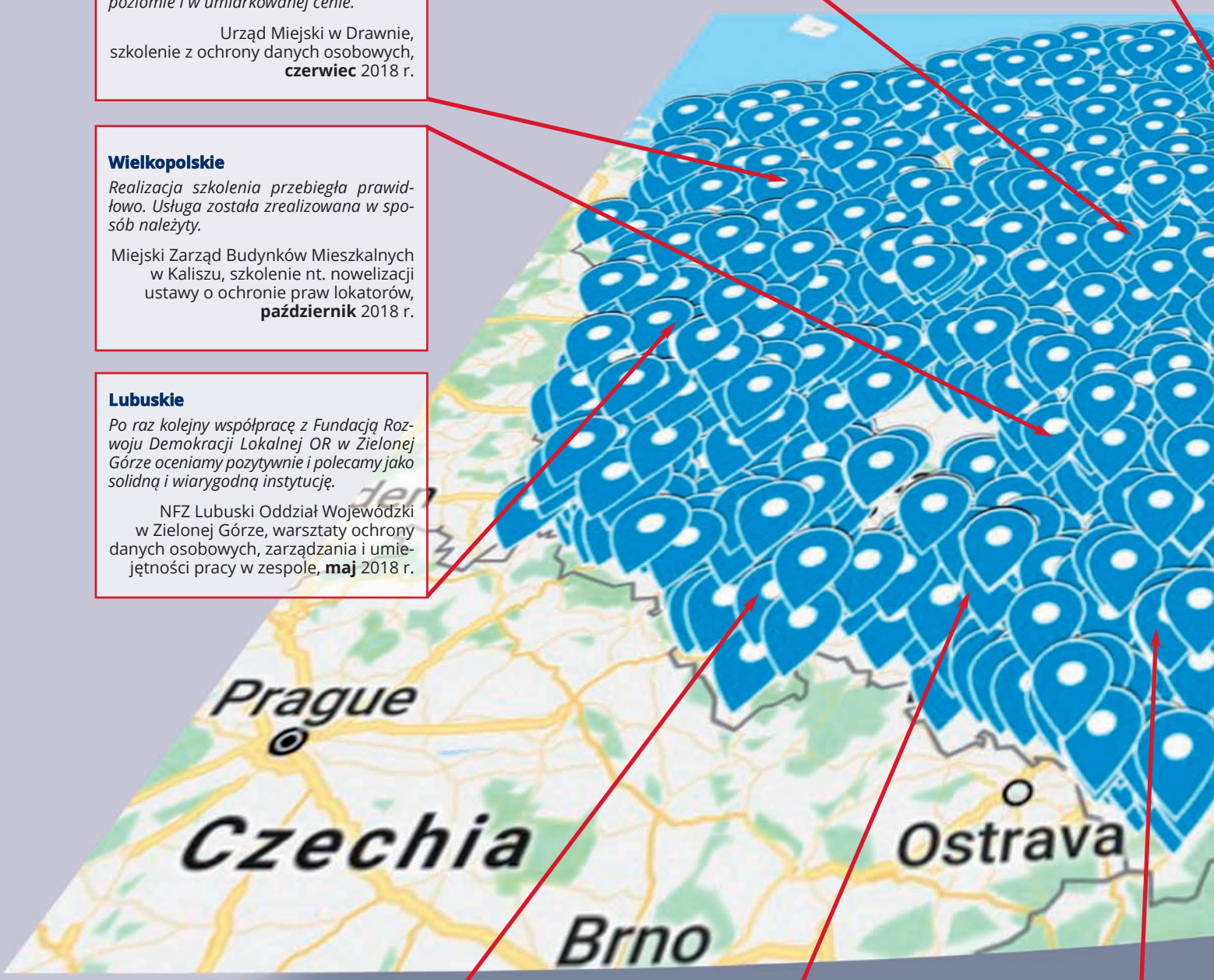
Szczególny nacisk nałożony został na aktywne ćwiczenia warsztatowe, łącząc treści teoretyczne z praktycznymi.

Starostwo Powiatowe w Krapkowicach, szkolenie z ochrony danych osobowych, **luty** 2018 r.

Śląskie

Szkolenie zostało przeprowadzone w sposób należyty, rzetelny oraz zgodny ze Szczegółowym Opisem Przedmiotu Zamówienia...

Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, szkolenia z tematyki dot. zdrowia publicznego, **sierpień-wrzesień** 2018 r.

w 16 województwach

Warmińsko-mazurskie

Organizacja szkolenia przebiegła w sposób sprawny. Szkolenie udało się zorganizować w bardzo krótkim terminie.

Urząd Miejski w Pisz, szkolenie z ochrony danych osobowych, **maj 2018 r.**

Podlaskie

Profesjonalizm w przygotowaniu i realizacji szkoleń oraz nad wyraz życzliwa współpraca z przedstawicielami Fundacji zasłużyła na wysoką ocenę.

Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku, szkolenie z zakresu kwalifikacji wojskowej na terenie woj. podlaskiego w 2018 r., **styczeń 2018 r.**

Mazowieckie

Prowadzący (...) wykazał się również umiejętnością szybkiego reagowania na konkretne pytania i potrzeby uczestników.

Urząd Miasta Pionki, szkolenie z zakresu ochrony danych osobowych, **kwiecień 2018 r.**

Łódzkie

Na szczególne uznanie zasługuje wysoka efektywność zajęć (...) oraz fachowe opracowane materiały dydaktyczne, które pozwolą na wykorzystanie zdobytej wiedzy w codziennej pracy.

Urząd Miasta i Gminy Biała Rawska, Aktualne przepisy i standardy funkcjonowania rady gminy, **marzec 2018 r.**

Świętokrzyskie

Wykładowca był doskonale przygotowany, zajęcia przeprowadził z pełnym zaangażowaniem.

Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach, szkolenie z zamówień publicznych do 30 tys. euro, **grudzień 2018 r.**

Lubelskie

Szkolenie zostało przeprowadzone z należytą starannością i solidnością.

Urząd Marszałkowski Woj. Lubelskiego, szkolenie „Rozliczanie kosztów personelu w projektach realizowanych ze środków RPO WL na lata 2014-2020”, **listopad-grudzień 2018 r.**

Małopolskie

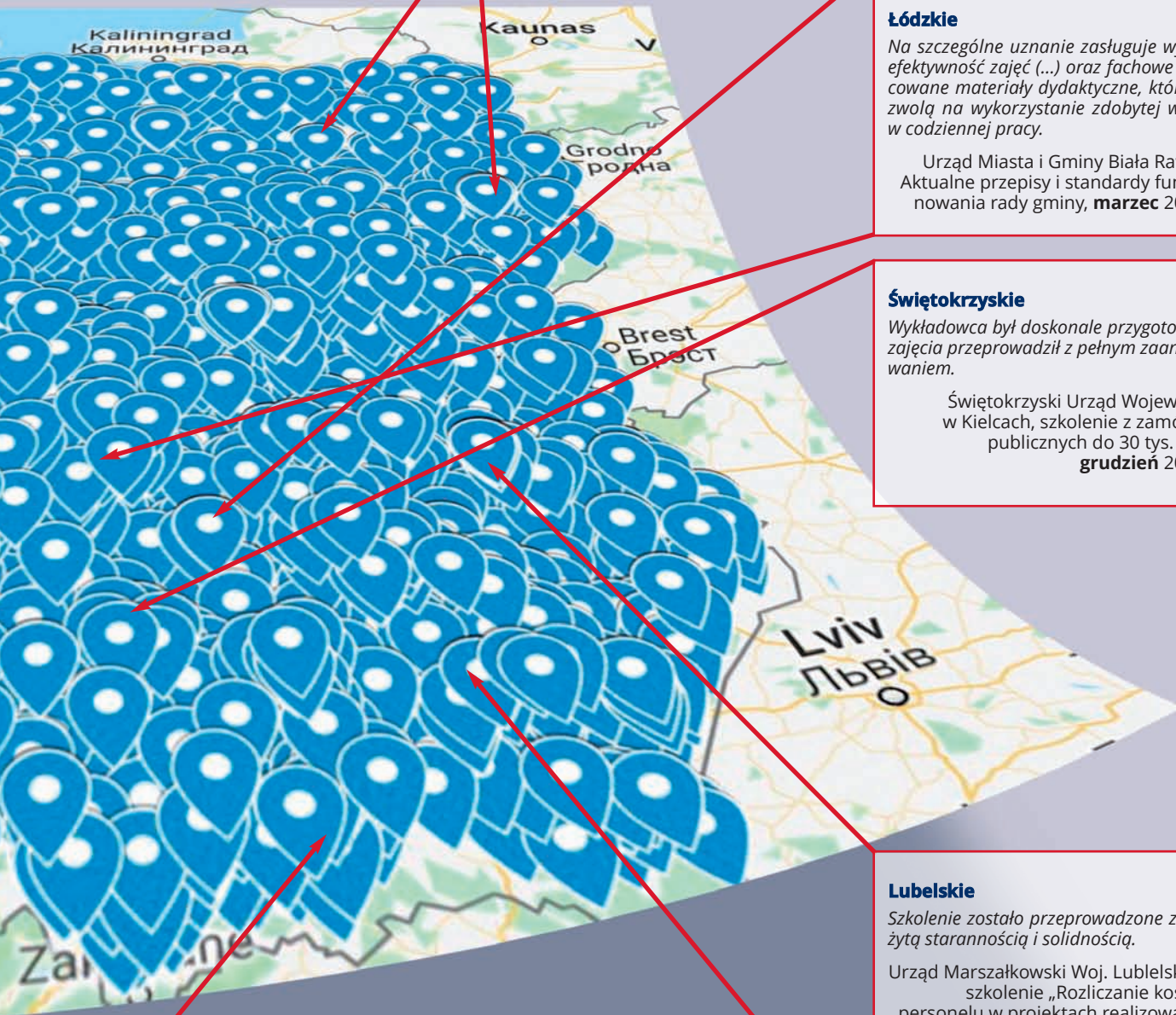
Opracowane i przygotowane materiały dla uczestników szkolenia będą bardzo przydatne w dalszej pracy.

Urząd Miejski w Grybowie, szkolenie z KPA, **czerwiec 2018 r.**

Podkarpackie

Uczestnicy w przeprowadzonych ankietach wysoko ocenili zarówno pracę trenerów, jak i zaproponowany program oraz metody i organizację szkolenia.

ARMIR. Podkarpacki Oddział Regionalny, szkolenia postępowania administracyjnego i obsługi klienta, **kwiecień-czerwiec 2018 r.**

Projekty: wsparcie rozwiązywania problemów lokalnych

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej od początku swojej działalności inicjuje i wdraża projekty wspierające samorządność i środowiska lokalne. Od 1989 r. Fundacja pracuje w partnerstwie z administracją publiczną, samorządami lokalnymi i jednostkami im podległymi, a także organizacjami pozarządowymi i społecznościami lokalnymi. Prowadzi innowacyjne i autorskie projekty o charakterze edukacyjnym, badawczym, wdrożeniowym i doradczym na rzecz budowy więzi lokalnych i rozwoju kapitału społecznego wspólnot lokalnych.

FRDL realizuje rocznie kilkadziesiąt projektów w całej Polsce i poza jej granicami.

W ramach swojej działalności FRDL w 2018 roku zrealizowała projekty z zakresu aktywizacji zawodowej, edukacji, problematyki polityki społecznej, w tym dotyczące ekonomii społecznej. Projekty dotyczyły także zarządzania strategicznego, polityki kulturalnej a także koncentrowały się na tematyce związanej z prawem budowlanym i planowaniem przestrzennym oraz innowacji na terenach wiejskich.

W 2018 roku Fundacja realizowała 58 projektów, w tym 2 ogólnopolskie, 5 projektów ponadregionalnych, 44 regionalne oraz 7 projektów międzynarodowych.

<p>EDUKACJA</p> <p>W 2018 roku FRDL prowadziła 19 projektów związanych z edukacją. Znalazły się wśród nich działania dotyczące rozwijania kompetencji kluczowych uczniów, skierowane do trzech grup zawodowych: pracowników JST, kadry kierowniczej oświaty oraz pracowników systemu wspomagania pracy szkoły. Projekty te zlecone zostały w ramach POWER przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i mają na celu podniesienie jakości edukacji w zakresie kompetencji kluczowych. Ośrodki regionalne FRDL prowadziły również projekty skierowane bezpośrednio do uczniów szkół ogólnokształcących i zawodowych, wyrównując szanse edukacyjne dzieci i młodzieży, dofinansowując dodatkowe zajęcia edukacyjne oraz staże zawodowe, a także wyposażając placówki edukacyjne w nowoczesne pomoce dydaktyczne.</p>	<p>AKTYWIZACJA ZAWODOWA, RYNEK PRACY I POLITYKA SPOŁECZNA</p> <p>W ramach 16 realizowanych projektów udzielono wsparcia w procesie powrotu na rynek pracy osobom wykluczonym społecznie, niepełnosprawnym, długotrwale bezrobotnym. Na uwagę zasługują działania skierowane do młodych matek powracających do pracy po urodzeniu dziecka. Ośrodki regionalne FRDL organizowały szkolenia zawodowe i interpersonalne, staże, indywidualne i grupowe doradztwo, udzielały dotacji inwestycyjnych i wsparcia pomostowego, pomagały w pośrednictwie pracy. Z kolei projekty dotyczące polityki społecznej wiążą się z wdrażaniem wypracowanych lokalnie strategii i rozwiązywaniem problemów socjalnych, zazwyczaj rodzin borykających się z trudnościami. To także działania skierowane do seniorów. Prowadzenie tego typu aktywności to bezpośrednie rozwiązywanie trudnych sytuacji konkretnych ludzi w ich najbliższym otoczeniu.</p>
<p>EKONOMIA SPOŁECZNA</p> <p>Ośrodki regionalne FRDL (Kraków, Kielce, Zielona Góra) specjalizują się w prowadzeniu Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES). Działania w tych projektach mają na celu rozwój potencjału sektora ekonomii społecznej poprzez trwałą integrację społeczną i zawodową osób, które z różnych powodów wypychane są z rynku pracy. FRDL stara się wspierać zwiększanie zatrudnienia, tworząc nowe miejsca pracy, a także wspomagać poprawę jakości funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.</p>	<p>PLANOWANIE PRZESTRZENNE I PRAWO BUDOWLANE</p> <p>FRDL w roku 2018 realizowała projekty ogólnopolskie i ponadregionalne, podnoszące kwalifikacje urzędników JST z zakresu planowania przestrzennego i prawa budowlanego, a także wspomagających proces konsultacji społecznych w tej dziedzinie. W ramach projektu <i>Nowa jakość konsultacji społecznych w planowaniu przestrzennym</i> (okres realizacji: kwiecień 2016 – grudzień 2018) FRDL wspierała gminy w planowaniu i przeprowadzaniu lokalnych procesów konsultacyjnych dokumentów planistycznych. W projekcie <i>Niskoemisyjność i prognozowanie zapotrzebowania na tereny w planowaniu przestrzennym – szkolenia dla gminnych służb planistycznych</i> (listopad 2017 – grudzień 2018) ośrodki regionalne FRDL pracowały nad podwyższeniem kompetencji 1 500 pracowników z 400 gmin z całej Polski, wykonujących zadania z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego.</p>

Współpraca międzynarodowa: rozwój demokracji lokalnej za granicą

Działalność międzynarodowa FRDL skupia się na promocji Polski, jej osiągnięć w sferze reformowania społeczeństwa, gospodarki i państwa. Pierwsze inicjatywy międzynarodowe rozpoczęły się już w 1992 roku. Od tamtego czasu Fundacja zrealizowała szereg projektów – m.in. we współpracy z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (głównie z państwami bałkańskimi), byłymi republikami radzieckimi położonymi w Azji, a także z Tunezją, która w 2011 roku rozpoczęła proces budowania demokratycznych struktur państwa.

W roku 2018 FRDL kontynuowała pracę na Ukrainie, a także współpracowała z wieloma nowymi partnerami europejskimi i pochodzącymi z innych kontynentów.

W 2018 r. Fundacja kontynuowała swój najważniejszy obecnie projekt międzynarodowy, którym jest **Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)**. Program, finansowany przez USAID, jest odpowiedzią na najistotniejsze wyzwania, jakie stoją przed Ukrainą w związku z decentralizacją władzy publicznej i reformą samorządu terytorialnego. Działania programu DOBRE realizowane są w **75 tzw. skonsolidowanych jednostkach terytorialnych** zlokalizowanych w siedmiu obwodach:

- dnipropropietrowskim
- iwanofrankowskim
- charkowskim
- chersońskim
- kirowohradzkim
- mikołajowskim
- tarnopolskim

W ramach projektu **Wsparcie reformy samorządowej – wdrożenie modelu partycypacyjnego planowania strategicznego w gromadach centralno-północnej i zachodniej Ukrainy**, Fundacja wzmacnia zdolności władz lokalnych i organizacji pozarządowych z pięciu obwodów (20 gromad) w zakresie planowania strategicznego w oparciu o model partycypacyjny FRDL. Projekt zakłada wzmocnienie zdolności jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i innych interesariuszy do stosowania mechanizmów partycypacyjnych podczas wypracowywania rozwiązań o charakterze strategicznym dla gromad, służących zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnych. Działania mają miejsce w obwodach: czernihowskim, kijowskim, lwowskim, połtawskim oraz sumskim. Projekt jest współfinansowany w ramach Programu Polska Pomoc Rozwojowa 2018 Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

INFORME – działania informacyjne w zakresie promocji polityki spójności przez media lokalne w Polsce – to projekt grantowy Komisji Europejskiej ukierunkowany na wsparcie produkcji i dystrybucji informacji na temat Polityki Spójności Unii Europejskiej. Projekt realizowany był w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Gazet Lokalnych. Celem projektu było przybliżenie mieszkańcom Polski Polityki Spójności poprzez promowanie i ułatwianie lepszemu zrozumieniu jej roli we wspieraniu wszystkich regionów UE, zwiększanie wiedzy o projektach finansowanych przez UE i ich wpływie na życie mieszkańców, a także upowszechnienie informacji i zachęcanie do otwartego dialogu na temat polityki spójności, jej rezultatów i roli w realizowaniu priorytetów politycznych Unii Europejskiej.

W 2018 roku Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej otrzymała akredytację od Rady Europy na przyznanie **Europejskiego Znak Jakości Zarządzania w Samorządzie Terytorialnym (ELoGE)** w Polsce. Program Europejskiego Znak Jakości Zarządzania w Samorządzie Terytorialnym obejmuje weryfikację przestrzegania przez każdą zgłoszoną jednostkę samorządową **12 zasad dobrego zarządzania**, określonych przez **Radę Europy** i promowanych we wszystkich państwach członkowskich. W procesie ubiegania się o Znak ELoGE jednostka samorządowa dokonuje samooceny, przeprowadza badania wśród mieszkańców oraz pracowników i radnych, a także zbiera dokumentację pozwalającą na sprawdzenie, czy samoocena jest uzasadniona.

31 grudnia 2018 roku Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej zakończyła realizację 2-letniego projektu **inEDU inclusive education model for children with migrant background in pre-schools** (Model edukacji włączającej dzieci z doświadczeniem migracji w nurt edukacji przedszkolnej), dofinansowanego ze środków Programu ERASMUS+. Projekt realizowany był we współpracy z partnerami z Wielkiej Brytanii, Rumunii, Włoch, Szwecji, Macedonii Północnej, Czech i Estonii. Celem projektu było zwiększenie dostępu do integracyjnej, wysokiej jakości edukacji.

Badania, analizy i doradztwo

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej zapewnia profesjonalną i bezpośrednią pomoc doradczą przy tworzeniu strategicznych dokumentów, niezbędnych do sprawnego zarządzania jednostką samorządową, pozyskiwania środków zewnętrznych na przedsięwzięcia rozwojowe, czy też opracowywaniu analiz służących poprawie zarządzania w jednostkach samorządowych.

Stale poszerzana i doskonalona oferta FRDL dostosowywana jest do potrzeb samorządów lokalnych.

Fundacja konsekwentnie rozwija doradztwo we wszystkich dziedzinach funkcjonowania samorządu lokalnego i tworzy zespoły eksperckie, będące w stanie zrealizować wiele specjalistycznych usług konsultingowych.

FRDL od początku swojej działalności prowadzi także monitoring zjawisk zachodzących w samorządzie terytorialnym i konsekwentnie rozwija działalność badawczą. Badania te pozwalają skutecznie rozpoznawać problemy, z którymi borykają się polskie samorządy oraz rozumieć wyzwania, przed którymi stoją. Taka wiedza umożliwia Fundacji skuteczne kształtowanie oferty współpracy dostosowywanej do potrzeb partnerów i realnie wspierać rozwój wspólnot samorządowych.

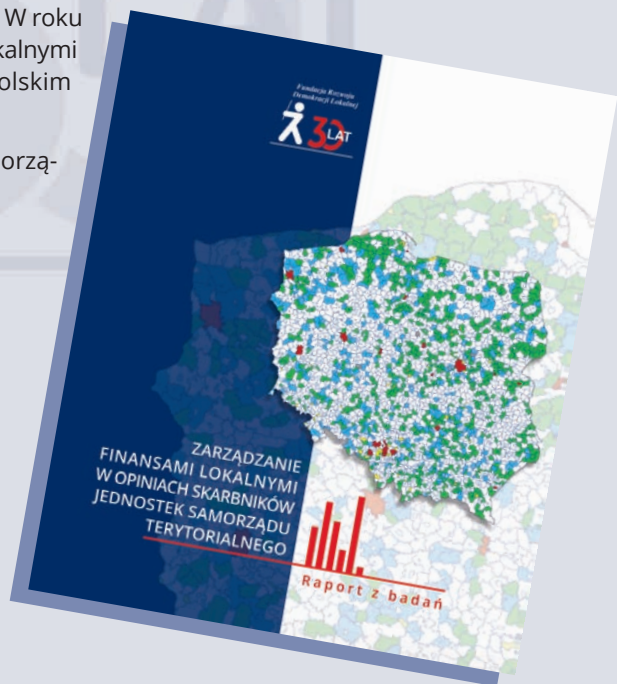
W 2018 roku Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej zrealizowała 25 usług badawczo-doradczych. Wśród nich znalazły się dokumenty strategiczne, programowe i analityczne.

W stałej ofercie doradczo-badawczej ośrodków FRDL znajdują się następujące tematy:

- ▶ Tworzenie/aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy/Powiatu
- ▶ Tworzenie/aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, Strategii oświatowej
- ▶ Tworzenie/aktualizacja programów rewitalizacji
- ▶ Plan Rozwoju Lokalnego
- ▶ Doradztwo zawodowe dla różnych grup klientów
- ▶ Badania jakości usług publicznych i warunków życia mieszkańców
- ▶ Analiza finansowo-organizacyjna oświaty

FRDL coraz aktywniej angażuje się w organizację różnie definiowanych **rankingów** gmin, miast i powiatów w poszczególnych województwach. W roku 2018 przeprowadzono trzy takie przedsięwzięcia we współpracy z lokalnymi urzędami statystycznymi – w województwach lubelskim, małopolskim i podkarpackim.

Ideą rankingów gmin jest wyłonienie i promowanie jednostek samorządowych wyróżniających się na tle regionu pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego.

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej to:

- ➔ **Szkolenia i wspieranie rozwoju kadr samorządowych:**
  - ▶ Od początku działalności z naszych szkoleń skorzystało już 1 700 000 uczestników
  - ▶ Zrealizowaliśmy 84 000 szkoleń
  - ▶ W 2018 roku odbyło się 4060 szkoleń w których udział wzięło niemal 70 000 osób
- ➔ **Integracja środowiska samorządowego:**
  - ▶ Prowadzimy 80 forów grupujących ponad 20 środowisk zawodowych
  - ▶ W naszych forach uczestniczy niemal 4000 osób
  - ▶ Do najliczniejszych należą Fora Sekretarzy JST (14 forów skupiających ponad 750 członków) oraz Fora Skarbników (10 forów skupiających ponad 700 członków)
  - ▶ Organizujemy doroczne kongresy Sekretarzy i Skarbników JST
- ➔ **Doradztwo i badania realizowane w oparciu o własną metodologię, uwzględniającą specyfikę polskich JST:**
  - ▶ Regionalne Rankingi Gmin
  - ▶ Partycypacyjny Model Planowania Strategicznego
  - ▶ Badanie warunków życia i jakości usług publicznych
  - ▶ Stała oferta doradczo-badawcza w ośrodkach regionalnych FRDL
- ➔ **Rozwiązywanie problemów lokalnych i regionalnych:**
  - ▶ Obecnie realizujemy ponad 58 projektów (ogólnopolskich, regionalnych i lokalnych) w następujących dziedzinach:
    - Ekonomia społeczna
    - Aktywizacja zawodowa
    - Partycypacja społeczna
    - Planowanie przestrzenne
    - Polityka społeczna
    - Edukacja
    - Kultura
  - ▶ Współpracujemy z administracją publiczną, samorządami, organizacjami pozarządowymi i społecznościami lokalnymi
- ➔ **Współpraca międzynarodowa:**
  - ▶ Skupiamy się na promocji Polski, jej osiągnięć w sferze reformowania społeczeństwa, gospodarki i państwa w zakresie samorządności lokalnej
  - ▶ Pracujemy głównie w Ukrainie i innych państwach Europy Wschodniej
  - ▶ Współpracujemy z wieloma partnerami zagranicznymi (m.in. USAID, Rada Europy, Komisja Europejska)
  - ▶ Prowadzony przez nas projekt DOBRE to jedno z najefektywniejszych działań wspierających decentralizację władzy publicznej na terenie Ukrainy
- ➔ **14 ośrodków regionalnych**

Kontakt:

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej

ul. Żurawia 43
00-680 Warszawa

www.frdl.org.pl

FRDL
w działaniu

www.frdl.org.pl
1989-2019